

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS TIESNESIS

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010.

Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

Satversmes tiesas tiesneša

Artūra Kuča

ATSEVIŠKĀS DOMAS

Rīgā 2024. gada 12. jūlijā

lietā Nr. 2022-44-01

**“Par Elektronisko sakaru likuma 48. panta septītās daļas atbilstību
Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un
105. pantam”**

1. Satversmes tiesa 2024. gada 3. jūlijā pasludināja spriedumu lietā Nr. 2022-44-01 “Par Elektronisko sakaru likuma 48. panta septītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam” (turpmāk – Spriedums), ar kuru atzina Elektronisko sakaru likuma 48. panta septīto daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105. panta pirmajiem trim teikumiem un spēkā neesošu no 2025. gada 1. janvāra. Argumentējot savu viedokli, izmantošu Spriedumā lietotos saīsinājumus.

2. Uzskatu, ka Satversmes tiesai tiesvedība daļā par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem bija jāizbeidz, jo apstrīdētā norma Pieteikuma iesniedzējai nerada Satversmes 105. panta pirmajos trijos teikumos ietverto pamattiesību aizskārumu.

3. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, Satversmē ir ietvertas konkrētās pamattiesības, proti, apstrīdētā norma ietilpst konkrēto pamattiesību tvērumā; otrkārt, tieši apstrīdētā norma personai aizskar Satversmē ietvertās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2023. gada 23. februāra sprieduma lietā Nr. 2022-03-01 8. punktu*).

Ar „tiesībām uz īpašumu” Satversmes 105. panta izpratnē saprotamas visas mantiska rakstura tiesības, kuras persona var izlietot par labu sev un ar kurām tā var rīkoties pēc savas gribas (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-37-0103 15.2. punktu*). Tiesību uz īpašumu tvērumā ietilpst personas tiesības veikt komercdarbību uz licences pamata (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 12. februāra sprieduma lietā Nr. 2019-05-01 17.1. punktu un 2022. gada 28. oktobra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2019-28-0103 18.1. punktu*). Spriedumā atzītajam piekrītu tiktāl, ka Pieteikuma iesniedzējai ir tiesības veikt licencētu komercdarbību un izmantot tai piešķirtās radiofrekvenču joslu lietošanas tiesības. Šādas tiesības ietilpst Satversmes 105. pantā noteikto tiesību uz īpašumu tvērumā.

4. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka vēlētos tai piešķirtās radiofrekvenču joslu lietošanas tiesības izmantot 5G tehnoloģiju mobilo sakaru pakalpojumu sniegšanai, taču tā neesot mobilo sakaru operators un tāpēc to nevarot darīt pati. Pieteikuma iesniedzēja esot ieinteresēta nodot vai iznomāt savas lietošanas tiesības kādam mobilo sakaru operatoram un tādējādi gūt no šīm tiesībām pēc iespējas lielāku labumu, taču apstrīdētā norma to liedzot.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesību uz īpašumu ierobežojumam būtu jāizpaužas tādējādi, ka ar apstrīdēto normu ir liegtas kādas tiesības, kas komersantam jau reiz bijušas noteiktas, vai ir samazinājies ar Satversmes normām aizsargāto pieteikuma iesniedzēja tiesību apjoms. Proti, tiesību uz īpašumu ierobežojumam jāizpaužas tādējādi, ka tiek negatīvi ietekmētas kādas tiesības, kas komersantam jau reiz bijušas noteiktas (*sk. Satversmes tiesas 2023. gada 9. februāra sprieduma lietā Nr. 2020-33-01 27.2. punktu*). Tādējādi tiesības uz

īpašumu neaizsargā jebkuras personas ekonomiskās intereses, kas saistītas ar tās veiktu komercdarbību.

Regulatora piešķirtās radiofrekvenču joslu lietošanas tiesības pašas par sevi ir ekonomiska vērtība, un personai, kurai šīs tiesības piešķirtas, ir prasījuma tiesības uz to īstenošanu. Līdz ar to vēlos uzsvērt, ka tieši šīs tiesības ietilpst Satversmes 105. panta pirmo triju teikumu tvērumā. Lai atzītu, ka apstrīdētā norma ierobežo Pieteikuma iesniedzējas tiesības veikt komercdarbību uz licences pamata un izmantot tai piešķirtās radiofrekvenču joslu lietošanas tiesības, gūstot no tām labumu, ir būtiski saprast, vai ir ietekmētas kādas konkrētas Pieteikuma iesniedzējai iepriekš ar licenci piešķirtas vai no licences izrietošas tiesības.

Kā norādīts Spriedumā, šāda pieeja akceptēta arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā. Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi: ja konkrētas tiesības personai ir bijušas licencē noteiktas vai no tās izrietējušas un vēlāk tikušas ierobežotas, tas ir uzskatāms par tiesību uz īpašumu ierobežojumu (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2018. gada 7. jūnija sprieduma lietā "O'Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd v. Ireland", pieteikums Nr. 44460/16, 89. un 90. punktu*).

Piekrītu Spriedumā konstatētajam, ka sākotnēji liegums ierobežotu radiofrekvenču joslu lietošanas tiesību tālāknodošanai attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju netika noteikts – nedz 2000. gada 13. septembrī, nedz 2003. gada 30. jūlijā izsniegtajā licencē, nedz Sakaru departamenta 2001. gada 23. janvāra vēstulē, ar kuru Pieteikuma iesniedzējai tika paziņots par tai piešķirtajām ierobežotām radiofrekvenču joslām (kanāliem). Tāpat piekrītu Satversmes tiesas konstatējumam, ka ierobežotu radiofrekvenču joslu lietošanas tiesību tālāknodošanas liegums attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju pirmo reizi tika noteikts Regulatora 2005. gada 7. septembra lēmumā, ar kuru Regulators Pieteikuma iesniedzējai piešķirto Spektra joslu lietošanas tiesību termiņu pagarināja no 2005. gada 15. septembra līdz 2010. gada 14. septembrim.

Taču nevaru piekrist turpmākajiem Spriedumā izdarītajiem secinājumiem. 2011. gada 8. jūnijā stājās spēkā grozījumi Elektronisko sakaru likumā, kuri paredzēja likuma 47. panta papildināšanu ar 3.¹ daļu. Tā citstarp noteica, ka radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības nevar nodot tālāk elektronisko sakaru

komersants, kurš nav samaksājis par šo tiesību iegūšanu. Šī norma bija spēkā līdz 2022. gada 29. jūlijam, kad Elektronisko sakaru likums zaudēja spēku. Jaunais Elektronisko sakaru likums ar apstrīdēto normu paredzēja principā analogisku liegumu.

Tādējādi, lai gan sākotnēji Pieteikuma iesniedzējai nebija nepārprotami aizliegts tai piešķirtās ierobežotu radiofrekvenču joslu lietošanas tiesības nodot tālāk, jau 2005. gada 7. septembrī Regulators, lemjot par licences pagarināšanu, šādu liegumu skaidri noteica. Tātad, kaut arī Pieteikuma iesniedzējai sākotnēji piešķirtajās licencēs jautājums par ierobežotu radiofrekvenču joslu lietošanas tiesību tālāk nodošanu nebija noregulēts, acīmredzams ir tas, ka no tai turpmāk piešķirtajiem licenču pagarinājumiem neizriet Pieteikuma iesniedzējas tiesības savas ierobežotu radiofrekvenču joslu lietošanas tiesības nodot tālāk. Citiem vārdiem, šādas tiesības jau vismaz kopš 2005. gada 7. septembra nav nedz Pieteikuma iesniedzējai noteiktas, nedz arī citādā veidā neizriet no tai piešķirtajām licencēm.

Ņemot vērā minēto, uzskatu: Satversmes tiesai bija jāatzīst, ka ar apstrīdēto normu netiek ierobežotas Pieteikuma iesniedzējas tiesības uz īpašumu, un tiesvedība daļā par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem bija jāizbeidz.

Vienlaikus vēlos norādīt uz Komerclikuma 1. pantu, kas noteic, ka komercdarbība ir atklāta saimnieciskā darbība, kuru savā vārdā peļņas gūšanas nolūkā veic komersants. Savukārt peļņa ir atlīdzība uzņēmējam par iniciatīvu, darbojoties pastāvīga riska un ekonomiskās nenoteiktības apstākļos. Peļņa ir atkarīga ne tikai no konkrēta tiesiskā regulējuma, bet arī no komersanta saimnieciskās darbības kopumā. Personas interese gūt peļņu neietilpst Satversmes 105. panta tvērumā, jo šāda abstrakta iespējamība nav uzskatāma par īpašuma tiesību objektu (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 6. oktobra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2014-35-03 12.2. punktu*).

Kā jau norādīju iepriekš, Pieteikuma iesniedzējai ir prasījuma tiesības attiecībā uz tai Regulatora piešķirto ierobežoto radiofrekvenču joslu lietošanu. Tomēr no šīm tiesībām ir nošķirama Pieteikuma iesniedzējas interese gūt peļņu no

tai bez atlīdzības piešķirtajām tiesībām lietot šo ierobežoto un pēc savas būtības publisko resursu, proti, gūt peļņu no tai piešķirto ierobežoto radiofrekvenču joslu lietošanas tiesību nodošanas tālāk kādam citam komersantam pret atlīdzību. Šāda vēlamā peļņa, kas būtu gūstama Pieteikuma iesniedzējas iecerētajā veidā, nav uzskatāma par īpašumu.

Tādējādi arī šā apsvēruma dēļ uzskatu, ka apstrīdētā norma Pieteikuma iesniedzējai piešķirtās ierobežotu radiofrekvenču joslu lietošanas tiesības neietekmē kādā jaunā veidā. Pieteikuma iesniedzējai ar apstrīdēto normu nav liegtas tādas tiesības, kuras tai reiz būtu bijušas noteiktas.

Papildus tam vēlos uzsvērt, ka apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma mērķis, kā to Spriedumā atzinusi Satversmes tiesa, ir novērst elektronisko sakaru komersanta pieteikšanos konkursā par ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību piešķiršanu bez maksas, ja tas neplāno šīs tiesības izmantot patstāvīgi elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanai, bet plāno tās peļņas gūšanas nolūkā nodot par maksu citam elektronisko sakaru komersantam. Mērķim novērst komersantu vēlmi gūt peļņu no tiem bez maksas piešķirtajām ierobežota publiska resursa lietošanas tiesībām ir izšķiroša nozīme izskatītās lietas apstākļos. Ja komersants pats nespēj realizēt tam piešķirtās publiskā resursa lietošanas tiesības, tad tam no šīm tiesībām jāatsakās, tādējādi dodot iespēju citiem komersantiem pretendēt uz tām godīgas konkurences apstākļos. Proti, šim resursam vajadzētu atkal kļūt pieejamam citiem komersantiem. Starp tiem varētu būt arī Pieteikuma iesniedzējas izraudzītais iecerētā darījuma partneris, un arī tas varētu iegūt konkrētā ierobežotā resursa lietošanas tiesības atbilstoši likumā noteiktajai kārtībai.

Satversmes tiesas tiesnesis

Artūrs Kučs